

Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov vo svetle paragrafov

(Komentár k zneniu Etického kódexu pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov a jeho podpora v zákonoch Slovenskej republiky)

Učiteľstvo je v spoločnosti tradične ponímané ako poslanie. Pôsobenie na dieťa a dopad práce pedagóga na spoločnosť má za následok, že na osobnosť učiteľa sa kladú vysoké nároky.

Etický kódex sa zameriava na eticko-hodnotovú dimenziu učiteľskej profesionality, ktorá sa prejavuje v mravnom konaní a správaní pedagóga, jeho názoroch a postojoch počas, ale aj po skončení výkonu priamej výchovno-vzdelávacej činnosti. Etický rozmer pedagogického pôsobenia je predstavený v preambule etického kódexu **ako ochrana najvyšších ľudských hodnôt, dôstojnosti človeka a slobody na ceste za vzdelaním v duchu demokratických a kultúrnych princípov zakotvených v Ústave Slovenskej republiky a právnom poriadku Slovenskej republiky.**

Etický kódex je ukotvený v § 5 ods. 2 zákona 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch:

Etický kódex

- (1) *Etický kódex obsahuje základný rámec správania sa pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca.*
- (2) *Etický kódex vydáva a zverejňuje ministerstvo školstva na svojom webovom sídle.*
- (3) *Zamestnávateľ môže rozpracovať etický kódex v pracovnom poriadku v súlade so zameraním školy alebo školského zariadenia.*

Pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec je povinný správať sa v súlade s Etickým kódexom pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (§ 4 ods. (1) písm. e) zákona č. 138/2019 Z.z.

Akceptovanie etického kódexu pedagogickým a odborným zamestnancom znamená prijatie osobného morálneho záväzku pri výkone svojej pracovnej činnosti.

I. Poslanie a morálka pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

Iceland
Liechtenstein
Norway
**Active
citizens fund**

Etický kódex vymedzuje požiadavky na osobnostné predpoklady pedagóga, (kongruencia, kultivovanosť, zdravé sebavedomie, emocionálna stabilita, čestnosť, statočnosť, zodpovednosť, cieľavedomosť tvorivosť a iné), ktoré sa premietajú do vzťahu k sebe samému a k výkonu svojej činnosti, ako aj interpersonálne kompetencie pedagóga (odborno-predmetové, psychologické, pedagogicko - didaktické, riadiace, poradensko-konzultatívne a plánovacie), ktoré sa prejavujú v interakcii so žiakmi, zákonnými zástupcami, kolegami a vzťahom ku škole a k verejnosti. Vymedzenie požiadaviek na osobnosť pedagóga vychádza z poznania, že pedagóg pri vykonávaní svojho povolania pôsobí celou svojou osobnosťou.

Etický kódex zaväzuje pedagogického a odborného zamestnanca správať sa v súlade s právnymi predpismi a ďalšími predpismi súvisiacimi s výkonom jeho pracovnej činnosti.

Základné legislatívne dokumenty

[Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov](#)

[Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#) (ďalej zákon č. 138/2019 Z.z.)

[Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní \(školský zákon\) a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#) (ďalej zákon č. 245/2008 Z.z.)

[Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 65/2015 Z. z. o stredných školách](#)

[Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov](#)

[Vzorový pracovný poriadok pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov škôl a školských zariadení](#)

[Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov \(antidiskriminačný zákon\) v znení neskorších predpisov](#)

[Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný poriadok](#)

[Zákon Slovenskej národnej rady č. 372 /1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších zákonoch](#)

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

II. Vzťah pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca k sebe samému a k výkonu pracovnej činnosti

2.1 Odborná dimenzia profesionality

Predpoklady na výkon pedagogickej činnosti sú definované v § 9 zákona č. 138/2019 Z.z. Predpoklady na výkon pracovnej činnosti PZ a OZ (kvalifikačné predpoklady, bezúhonnosť, zdravotná spôsobilosť a ovládanie štátneho jazyka) definuje v § 10 - § 18. Kvalifikačné predpoklady pre jednotlivé kategórie pedagogických a odborných zamestnancov sú uvedené v prílohách [vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 1/2020 Z. z. o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.](#)

Pracovná činnosť pedagogického zamestnanca je určená v § 6 ods. (1) zákona 138/2019:

a) *priama výchovno-vzdelávacia činnosť, ktorou sa uskutočňuje školský vzdelávací program, výchovný program alebo program vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (ďalej len „program vzdelávania“)*

b) *ostatné činnosti súvisiace s priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou, ktoré zamestnávateľ upraví v pracovnom poriadku*

c) *poskytovanie výchovy podľa osobitného predpisu (§ 45 ods. 8 zákona č. 305/2005 Z. z., Centrum pre deti a rodiny a § 16 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z., Poskytovanie sociálnych služieb, odborné činnosti)*

d) *poradenstvo pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom v organizácii zriadenej ministerstvom školstva, organizácii zriadenej iným ústredným orgánom štátnej správy na plnenie úloh v oblasti profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov alebo v katolíckom pedagogickom a katechetickom centre a spolupráca so školami, školskými zariadeniami a zariadeniami sociálnej pomoci pri profesijnom rozvoji*

e) *činnosti pri atestácii v atestačnej organizácii alebo*

f) *výkon špecializovaných činností alebo výkon riadiacich činností v škole alebo v školskom zariadení.*

Pracovná činnosť odborného zamestnanca je určená v § 6 ods. (2) zákona 138/2019:

a) *výkon činnosti psychologickej, logopedickej, sociálno-pedagogickej, liečebno-pedagogickej alebo špeciálno-pedagogickej a reedukácia detí a žiakov a ostatné činnosti s tým súvisiace*

b) poskytovanie kariérového poradenstva, sociálneho poradenstva a prevencie vo výchove a vzdelávaní a ostatné činnosti s tým súvisiace alebo

c) výkon špecializovaných činností alebo výkon riadiacich činností v škole alebo v školskom zariadení

Povinnosti spojené s pracovnou činnosťou pedagogického a odborného zamestnanca sú ukotvené v § 4 zákona č. 138/2019 Z.z., v časti Povinnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca:

f) podieľať sa na vypracovaní a vedení pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie

h) podieľať sa na tvorbe a uskutočňovaní školského vzdelávacieho programu alebo výchovno-vzdelávacieho programu pre školské zariadenia

n) vykonávať dozor v triedach počas externej časti maturitnej skúšky alebo testovania

o) vykonávať činnosť predsedu skúšobnej komisie alebo člena skúšobnej komisie pre štátne jazykové skúšky

p) vykonávať činnosť predsedu komisie alebo člena komisie pre komisionálne skúšky

q) vykonávať činnosť predsedu komisie alebo člena komisie pri ukončovaní výchovy a vzdelávania

2.3 Profesionálny rozvoj

Požiadavky na výchovno-vzdelávaciu prácu pedagóga sa menia s posunom v hodnotách v spoločnosti, rozvojom vied a ich transformáciou do vzdelávacích obsahov, so zavádzaním technológií do škôl a s meniacimi sa požiadavkami na profil absolventov na trhu práce.

Profesionálny rozvoj je povinnou súčasťou práce pedagogického a odborného zamestnanca. Základné požiadavky profesionálneho rozvoja sú ukotvené v § 4 zákona č. 138/2019 Z.z. Povinnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca k sebvzdelávaniu:

i) udržiavať a rozvíjať svoje profesionálne kompetencie

j) absolvovať aktualizáciu vzdelávania

k) vykonávať pracovnú činnosť prostriedkami, metódami, formami a postupmi, ktoré zodpovedajú súčasnému vedeckému poznatkom, hodnotám a cieľom školského vzdelávacieho programu alebo výchovného programu

Profesionálny rozvoj sa uskutočňuje podľa profesionálnych štandardov a v súlade so súčasným vedeckým poznáním, odbornými a spoločenskými požiadavkami na výkon pracovnej činnosti (§ 40 ods.(2))

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

Profesijný rozvoj sa uskutočňuje prostredníctvom vzdelávania; tvorivej (najmä publikačnej činnosti súvisiacej s výkonom pracovnej činnosti; sebazvdelávania a výkonu pracovnej činnosti alebo absolvovanie odbornej stáže zameranej na inovovanie profesijných kompetencií (§ 40 ods.(3).

Jednotlivé vzdelávania a atestácie, ich organizácia a obsah sú bližšie definované v § 42 - § 62.

§ 40 ods. (1) zákon č. 138/2019 Z.z. definuje profesijný rozvoj ako proces :

a) prehlbovania, zdokonaľovania a rozširovania profesijných kompetencií

b) získavania profesijných kompetencií na výkon špecializovaných činností alebo na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca alebo výkon činnosti vedúceho odborného zamestnanca

c) získavania profesijných kompetencií vyššieho kariérového stupňa

d) overovania profesijných kompetencií na zaradenie do vyššieho kariérového stupňa

e) získavania vzdelania na splnenie kvalifikačných predpokladov na výkon ďalšej pracovnej činnosti alebo

f) využívania a hodnotenia získaných profesijných kompetencií

Plán profesijného rozvoja sa pripravuje na každý rok.. Vedúci predmetovej komisie, vedúci vzdelávacej oblasti, vedúci metodického združenia, vedúci študijného odboru, vedúci záujmovej oblasti alebo vedúci oddelenia sa podieľa na vypracovaní návrhu plánu profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (§ 37 ods. (5) písm. b).

Na základe potrieb školy zostaví riaditeľ plán profesijného rozvoja, ktorý zostaví na základe potrieb školy, školského zariadenia alebo zo zamerania zariadenia sociálnej pomoci. Plán profesijného rozvoja vydá po prerokovaní so zriaďovateľom, zástupcami zamestnancov a v pedagogickej rade, ak je schválená (§ 40 ods. (4) zákona č. 138/2019).

Na základe plánu profesijného rozvoja vydá riaditeľ ročný plán vzdelávania, ktorý možno počas jeho platnosti dopĺňať a meniť v súlade s aktuálnymi možnosťami a potrebami školy.

- *pedagogický a odborný zamestnanec má právo na profesijný rozvoj (§ 3 ods. (1) písm. g)*
- *pedagogický a odborný zamestnanec má právo na ochranu pred neodborným zasahovaním do výkonu pracovnej činnosti fyzickou osobou, ktorá nie je*

vedúcim zamestnancom alebo nemá postavenie kontrolného orgánu (§ 3 ods.(2))

- *pedagogický a odborný zamestnanec má právo na výber a uplatňovanie pedagogických metód, foriem, didaktických prostriedkov výchovy a vzdelávania a na výber odborných metód (§ 3 ods. (1) písm. f)*
- *zamestnávateľ môže hradiť oprávnené náklady na rozširujúce štúdium v súlade s plánom profesijného rozvoja a ročným plánom vzdelávania poskytované vysokou školou (§ 63 ods. (2))*
- *zamestnávateľ hradí náklady spojené s aktualizácnym vzdelávaním a náklady spojené s adaptačným vzdelávaním okrem nákladov spojených s adaptačným vzdelávaním podľa § 52 ods. 6 (§ 63 ods. (3))*
- *zamestnávateľ alebo zriaďovateľ môže hradiť náklady spojené s rozširujúcimi modulmi funkčného vzdelávania, so špecializačným vzdelávaním, s inovačným vzdelávaním, náklady spojené s vykonávaním atestácií a náklady spojené so základným modulom funkčného vzdelávania okrem nákladov podľa odseku 1 písm. b) (§ 63 ods. (4))*
- *pedagogickému zamestnancovi a odbornému zamestnancovi patrí pracovné voľno s náhradou funkčného platu v rozsahu päť pracovných dní v kalendárnom roku na profesijný rozvoj (za vzdelávanie a tvorivej činnosti súvisiacej s výkonom pracovnej činnosti, najmä činnosti vedeckej, výskumnej, publikačnej alebo umeleckej (§ 82 ods. (1) písm. a)*
- *d'alších päť pracovných dní na prípravu a vykonanie prvej atestácie alebo druhej atestácie (§ 82 ods. (1) písm. b)*
- *pracovné voľno za vzdelávanie si čerpá zamestnanec po dohode so zamestnávateľom (§ 82 ods. (3)) – preto je potrebné zahrnúť vzdelávanie do plánu profesijného rozvoja*

III. Vzťah pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca k žiakom, zákonným zástupcom a k zástupcom zariadenia

Vývoj spoločnosti v lokálnych i globálnych súvislostiach vysokou mierou ovplyvnil aj charakter výchovno-vzdelávacích procesov v kontexte školského vzdelávania.

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

Iceland
Liechtenstein **Active**
Norway **citizens fund**

Pedagóg sa stal sprievodcom žiaka pri osvojovaní vedomostí. Jeho úlohou je vytvoriť zdravé prostredie pre rozvíjanie tvorivosti, kritického myslenia a vnútornej motivácie žiaka k celoživotnému učeniu.

Princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizácia výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach sú ukotvené v zákone č. 245/2008 Z.z., v ktorom je definovaný pojem výchova a vzdelávanie nasledovne:

Na účely tohto zákona sa rozumie výchovou komplexný proces učenia a socializácie zameraný na dieťa alebo žiaka s cieľom rozvíjať jeho osobnosť po stránke telesnej a duševnej (§ 2 písm. f)

Na účely tohto zákona sa rozumie vzdelávaním cielene organizovaný a realizovaný proces výchovného a vzdelávacieho pôsobenia a učenia zameraného na rozvoj dieťaťa alebo žiaka v súlade s jeho predpokladmi a podnetmi, ktoré stimulujú jeho vlastnú snahu stať sa harmonickou osobnosťou (§ 2 písm. g)

Hoci výchova a vzdelávanie v rámci vyučovania prebieha vo vzájomnej spojitosti ako neoddeliteľný proces pôsobenia na žiaka, jednotlivé ciele výchovy a vzdelávania definované v § 4 zákona č. 245/2008 Z.z môžeme rozdeliť na dve samostatné zložky.

Cieľom vzdelávania je umožniť dieťaťu alebo žiakovi:

a) získať vzdelanie podľa tohto zákona

b) získať kompetencie v oblasti komunikačných schopností, využívania digitálnych technológií, komunikácie v štátnom jazyku, cudzom jazyku a v národnostnej škole alebo v národnostnom školskom zariadení aj v jazyku národnostnej menšiny

c) získať kompetencie najmä v oblasti prírodných vied, humanitných vied, technických vied, matematickej gramotnosti, finančnej gramotnosti, čitateľskej gramotnosti, pohybu a zdravia, kompetencie k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie, umeleckékompetencie, občianske kompetencie a podnikateľské schopnosti

d) ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať

e) naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť

f) rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, aktuálne poznatky a pracovať s nimi na praktických cvičeniach v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo s aktuálnymi požiadavkami na trhu práce

l) získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie

Cieľom výchovy je umožniť dieťaťu alebo žiakovi:

g) posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre

h) získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj úctu k zákonom a osobitne vzťah k prevencii a zamedzeniu vzniku a šírenia kriminality a inej protispoločenskej činnosti

i) pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie

j) naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť

k) naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a rešpektovať všeludské etické hodnoty

Ďalšie podmienky výchovy a vzdelávania sú definované v 151 § zákona č. 245/2008 Z.z.

(1) Školy a školské zariadenia podľa tohto zákona môžu vykonávať podnikateľskú činnosť. Táto činnosť nesmie byť v rozpore s plnením ich poslania. Školy a školské zariadenia môžu prijímať dary.

(2) V školách a v školských zariadeniach sa zakazuje činnosť politických strán a politických hnutí a ich propagácia.

(3) V školách a v školských zariadeniach sa nepovoľuje reklama, ktorá je v rozpore s princípmi a obsahom výchovy a vzdelávania alebo ďalšími negatívnymi činnosťami spojenými s výchovou a vzdelávaním, reklama a predaj výrobkov ohrozujúcich zdravie, psychický alebo morálny vývin detí a žiakov.

(4) V školách a v školských zariadeniach sa zakazuje poskytovanie alebo sprístupňovanie informácií alebo zneužívanie informačných prostriedkov, ktoré by mohlo viesť k narušeniu mravnosti.

Práva a povinnosti detí a žiakov, pravidiel správania, normy spolužitia a kooperácie jednotlivcov v školskom kolektíve detí, ich zákonných zástupcov, pedagogických a odborných zamestnancov a ostatných zamestnancov sú definované v školskom poriadku (§ 153 zákona č. 245/2008 Z.z.).

- školský poriadok musí byť vypracovaný v súlade so všeobecne záväznými predpismi. Vztahuje sa len k činnosti školy, vrátane školského klubu detí, školskej záujmovej činnosti, stravovania a pod.

- školský poriadok je súčasťou pedagogickej dokumentácie školy alebo školského zariadenia, vydáva ho riaditeľ školy po prerokovaní s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade
- školský poriadok musí byť zverejnený na verejne prístupnom mieste v škole a deti, žiaci, zákonní zástupcovia a zamestnanci o jeho obsahu musia byť oboznámení preukázateľným spôsobom.

3.1 Vzťah pedagogického a odborného zamestnanca k žiakom

Každému dieťaťu a žiakovi prináležia práva, ktoré sú zakotvené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, Deklarácii práv dieťaťa prijatej OSN v roku 1959, Dohovore o právach dieťaťa z 20. novembra 1989 prijatom OSN a v ďalších medzinárodných paktoch a deklaráciách o ochrane práv dieťaťa bez ohľadu na to, akej sú rasy, pohlavia, náboženstva, zmýšľania, národnosti, sociálneho pôvodu alebo iného postavenia.

Povinnosti pedagóga v rámci interakcie so žiakom vo vyučovacom procese sú ukotvené v § 4 zákona č. 138/2019 Z.z. Povinnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca sú aj

a) chrániť a rešpektovať práva dieťaťa, žiaka, poslucháča a jeho zákonného zástupcu

b) zachovávať mlčanlivosť a chrániť pred zneužitím osobné údaje, informácie o zdravotnom stave a výsledky odborných vyšetrení detí, žiakov a poslucháčov, s ktorými prišiel do styku

g) usmerňovať a objektívne hodnotiť výchovu a vzdelávanie dieťaťa, žiaka a poslucháča

Povinnosti pedagóga voči žiakovi v rámci vyučovacieho procesu sú podporené v § 144 ods. (1) zákona č. 245/2008 Z.z. Dieťa a žiak má právo aj na

e) inkluzívne vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rôzne výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav v rozsahu ustanovenom týmto zákonom

g) úctu k jeho vierovyznaniu, svetonázoru, národnostnej a etnickej príslušnosti

h) poskytovanie poradenstva a služieb spojených s výchovou a vzdelávaním

j) organizáciu výchovy a vzdelávania primeranú jeho veku, schopnostiam, záujmom, zdravotnému stavu a v súlade so zásadami psychohygieny

k) úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému, psychickému a sexuálnemu násiliu

m) na informácie týkajúce sa jeho osoby a jeho výchovno-vzdelávacích výsledkov

Škola, vrátane pedagogických a odborných zamestnancov, má povinnosť počas organizácii vyučovania a činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb je povinná zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia vo výchove a vzdelávaní podľa § 152 zákona č. 245/2008 Z.z.

a) prihliadať na základné fyziologické potreby detí a žiakov

b) vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a žiakov a na predchádzanie sociálno-patologickým javom

c) zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí a žiakov

d) poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov

e) viesť evidenciu školských úrazov detí a žiakov, ku ktorým prišlo počas výchovno-vzdelávacieho procesu a pri činnostiach organizovaných školou; pri vzniku školského úrazu vyhotoviť záznam o školskom úraze

Dôležitú úlohu v interakcii so žiakom v školskom prostredí zohráva triedny učiteľ. Okrem zodpovednosti za vedenie príslušnej školskej dokumentácie a koordinácie výchovy a vzdelávania v triede triedny učiteľ podľa § 37 zákona 138/2019

c) zodpovedá za utváranie podmienok na rozvoj pozitívnych sociálnych väzieb medzi deťmi alebo žiakmi navzájom, medzi deťmi alebo žiakmi a zamestnancami školy

e) poskytuje deťom, žiakom a zákonným zástupcom poradenstvo vo výchove a vzdelávaní

Povinnosti dieťaťa a žiaka ako účastníka vyučovacieho procesu definuje § 144 ods. (4) písm. a) – h) zákona č. 245/2008. Dieťa alebo žiak je povinný

- neobmedzovať svojím konaním práva ostatných osôb zúčastňujúcich sa výchovy a vzdelávania
- dodržiavať školský poriadok školy a ďalšie vnútorné predpisy školy alebo školského zariadenia
- chrániť pred poškodením majetok školy alebo školského zariadenia a majetok, ktorý škola alebo školské zariadenie využíva na výchovu a vzdelávanie
- chrániť pred poškodením edukačné publikácie, ktoré im boli bezplatne zapožičané
- pravidelne sa zúčastňovať na výchove a vzdelávaní a riadne sa vzdelávať, ak tento zákon neustanovuje inak

- konať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a bezpečnosť, ako aj zdravie a bezpečnosť ďalších osôb zúčastňujúcich sa na výchove a vzdelávaní
- ctiť si ľudskú dôstojnosť svojich spolužiakov a zamestnancov školy alebo školského zariadenia
- rešpektovať pokyny zamestnancov školy alebo školského zariadenia, ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, vnútornými predpismi školy a dobrými mravmi

Ak sa žiak previní proti školskému poriadku, možno mu uložiť napomenutie alebo pokarhanie od triedneho učiteľa, majstra odbornej výchovy, pokarhanie od riaditeľa, podmienené vylúčenie alebo vylúčenie (§ 58 ods. (2) zákona č. 245/2008 Z.z.)

Ak žiak svojím správaním a agresivitou ohrozuje bezpečnosť a zdravie ostatných žiakov, ostatných účastníkov výchovy a vzdelávania alebo narúša výchovu a vzdelávanie do takej miery, že znemožňuje ostatným účastníkom výchovy a vzdelávania vzdelávanie, riaditeľ školy alebo školského zariadenia, okrem špeciálnych výchovných zariadení, môže použiť ochranné opatrenie, ktorým je okamžité vylúčenie žiaka z výchovy a vzdelávania, umiestnením žiaka do samostatnej miestnosti za prítomnosti pedagogického zamestnanca. Riaditeľ školy alebo riaditeľ školského zariadenia bezodkladne privolá zákonného zástupcu, zdravotnú pomoc, Policajný zbor (§ 58 ods. (3) zákona č. 245/2008 Z.z.)

3.2 Vzťah pedagogického a odborného zamestnanca k zákonným zástupcom alebo zástupcom zariadenia

Významnou súčasťou života školy je spolupráca s rodičmi/zákonnými zástupcami detí a žiakov. Rodičia sa do práce školy zapájajú prostredníctvom svojich zástupcov v orgánoch školskej samosprávy ale aj osobnou účasťou na triednych aktívoch, konzultáciách s pedagógmi a aktivitách organizovaných školou a školským zariadením. Kooperácia medzi rodičom a školou je nevyhnutná pri naplňaní obsahu školských vzdelávacích a výchovných programov škôl a školských zariadení.

Povinnosti voči rodičom zo strany pedagogických a odborných zamestnancov vymedzuje § 4 ods. (1) zákona č. 138/245 Z.z.

a) chrániť a rešpektovať práva dieťaťa, žiaka, poslucháča a jeho zákonného zástupcu dieťaťa, žiakovi a zákonnému zástupcovi poradenstvo a odbornú pomoc spojenú s výchovou

l) poskytovať vzdelávaním

m) pravidelne informovať dieťa, žiaka a zákonného zástupcu o priebehu a výsledkoch výchovy a vzdelávania

Zákon č. 138/2019 Z.z. upravuje aj povinnosti voči zákonným zástupcom pre niektoré kategórie pedagogických zamestnancov podieľajúcich sa na uskutočňovaní školského vzdelávacieho programu alebo výchovného programu nasledovne:

Školský špeciálny pedagóg poskytuje špeciálno-pedagogické poradenstvo deťom, žiakom, zákonným zástupcom, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom a poradenstvo pri prekonávaní bariér vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 21).

Psychológ a školský psychológ v zariadení poradenstva a prevencie poskytuje psychologické poradenstvo, prevenciu, terapiu, krízovú intervenciu a odbornú pomoc deťom a žiakom v rámci psychologickkej intervencie ako i psychologické poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 24).

Školský psychológ v škole a školskom zariadení okrem školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie poskytuje psychologické poradenstvo zákonným zástupcom a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 24).

Špeciálny pedagóg v špeciálnom výchovnom zariadení poradenstva a prevencie a v zariadení sociálnej pomoci poskytuje špeciálno-pedagogické poradenstvo zákonným zástupcom a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 25).

Terénny špeciálny pedagóg vykonáva špeciálno-pedagogickú, diagnostickú, poradenskú, preventívnu, výchovno-vzdelávaciu a metodickú špeciálno-pedagogickú činnosť pre deti a žiakov so zdravotným postihnutím, vykonáva metodickú činnosť a poskytuje konzultácie a

podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 26).

špeciálno-pedagogické poradenstvo zákonným zástupcom ako aj a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 25 ods. (2)).

Kariérový poradca v zariadení poradenstva a prevencie poskytuje informačnú a konzultačnú činnosť, individuálne a skupinové kariérové poradenstvo pre žiakov a ich zákonných zástupcov

Logopéd v zariadení poradenstva a prevencie a školský logopéd poskytuje logopedické poradenstvo zákonným zástupcom, pedagogickým zamestnancom a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 26 a).

Liečebný pedagóg v škole, v zariadení sociálnej pomoci a zariadení poradenstva a prevencie poskytuje liečebno-pedagogické poradenstvo zákonným zástupcom (§ 27 ods. (1)).

Sociálny pedagóg v škole, v zariadení sociálnej pomoci a zariadení poradenstva a prevencie poskytuje poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 27 ods. (2)).

Triedny učiteľ spolupracuje so zákonnými zástupcami, pedagogickými zamestnancami a odbornými zamestnancami a poskytuje deťom, žiakom a zákonným zástupcom poradenstvo vo výchove a vzdelávaní a podporuje spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami (§ 37).

Zákon č. 245/2008 Z.z vymedzuje práva zákonného zástupcu dieťaťa alebo žiaka alebo zástupcu zariadenia v § 144 ods. 6)

a) žiadať, aby sa v rámci výchovy a vzdelávania v škole alebo v školskom zariadení poskytovali deťom a žiakom informácie a vedomosti vecne a mnohostranne v súlade so súčasným poznaním sveta a v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona

b) oboznámiť sa s výchovno-vzdelávacím programom školy alebo školského zariadenia a školským poriadkom

c) byť informovaný o výchovno-vzdelávacích výsledkoch svojho dieťaťa

d) na poskytnutie poradenských služieb vo výchove a vzdelávaní svojho dieťaťa

e) zúčastňovať sa výchovy a vzdelávania po predchádzajúcom súhlase riaditeľa školy alebo školského zariadenia

f) vyjadrovať sa k výchovno-vzdelávaciemu programu školy alebo školského zariadenia prostredníctvom orgánov školskej samosprávy

g) byť prítomný na komisionálnom preskúšaní svojho dieťaťa po predchádzajúcom súhlase riaditeľa školy

Rodič môže svoje práva uplatňovať len v možnostiach vymedzených zákonom. Musí mať na zreteli, že mu zákon č. 245/2008 Z.z. umožňuje byť informovaný o výchovno-vzdelávacích výsledkoch svojho dieťaťa, čo ho však neopravňuje priamo zasahovať do práce pedagogického a odborného zamestnanca – ten má právo na výber a uplatňovanie pedagogických metód, foriem, didaktických prostriedkov výchovy a vzdelávania a na výber odborných metód (§ 3 ods. (1) písm. f) zákona č. 318/2019 Z.z.).

Zákonní zástupcovia vyjadrovať sa k výchovno-vzdelávaciemu programu školy alebo školského zariadenia prostredníctvom orgánov školskej samosprávy (§ 144 ods (6) písm. f) Zákona č. 245/2008 Z.z. Školský zákon).

Podania zákonných zástupcov v škole alebo školskom zariadení sa adresujú riaditeľovi. Sťažnosti na riaditeľa školy alebo školského zariadenia sa adresujú Školskej štátnej inšpekcii.

Ak chce rodič podať sťažnosť týkajúcu sa úrovne pedagogického riadenia, úrovne výchovy a vzdelávania a materiálno-technických podmienok v škole alebo školskom zariadení, podáva ju na úrad Štátnej školskej inšpekcie, ktorá v týchto prípadoch plní funkciu kontroly štátu. Ostatné zistené nedostatky na ktoré chce poukázať alebo riešiť sa môže obrátiť na riaditeľa školy, zriaďovateľa školy, príslušný školský úrad.

Obrátiť sa môže aj na detského ombudsmana, verejného ochrancu práv alebo na MŠVVaŠ SR). Pri akomkoľvek podozrení na ohrozenie alebo zásah do duševnej, telesnej a citovej integrity dieťaťa v školskom prostredí môže rodič podať trestné oznámenie.

Zákonný zástupca dieťaťa alebo žiaka alebo zástupca zariadenia je povinný

- vytvoriť pre dieťa podmienky na prípravu na výchovu a vzdelávanie v škole a na plnenie školských povinností (§ 144 ods. (7) písm. a)
- dodržiavať podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu svojho dieťaťa určené školským poriadkom (§ 144 ods. (7) písm. b)
- dbať na sociálne a kultúrne zázemie dieťaťa a rešpektovať jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby (§ 144 ods. (7) písm. c)

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

- informovať školu alebo školské zariadenie o zmene zdravotnej spôsobilosti jeho dieťaťa, jeho zdravotných problémoch alebo iných závažných skutočnostiach, ktoré by mohli mať vplyv na priebeh výchovy a vzdelávania (§ 144 ods. (7) písm. d)
- nahradiť škodu, ktorú žiak úmyselne zavinil (§ 144 ods. (7) písm. e)

IV. Vzťah pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca k sebe samému, ku kolegom, k žiakom, ku škole a k verejnosti

Zvyšovanie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu úzko súvisí s kultúrou fungovania a riadenia školy. Úlohou všetkých zúčastnených zložiek zainteresovaných v školskom prostredí (zriaďovateľ, riaditeľ, pedagóg, žiak, rodič) je spolupracovať na tvorbe zdravého prostredia pre žiakov, pedagógov a zamestnancov, prevenciu pred šikanovaním a extrémizmom, slobodné a otvorené, kriticky mysliace prostredie pretekajúce od zborovne do každej žiackej triedy.

4.1 Základné práva slobody v Zákone č. 40/1992 Z.z. Ústava Slovenskej republiky

Ústava Slovenskej republiky ako najvyššie postavený právny predpis ukotvuje práva a slobody každého občana SR.

DRUHÁ HLAVA, ZÁKLADNÉ PRÁVA A SLOBODY

Prvý oddiel, VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Čl. 12

(1) Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremičateľné a nezrušiteľné.

(2) Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

(4) Nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že uplatňuje svoje základné práva a slobody.

Druhý oddiel, ZÁKLADNÉ ĽUDSKÉ PRÁVA A SLOBODY

Čl. 16

(1) Nedoťknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Čl. 19

(1) Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

(2) Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

(3) Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe

Čl. 22

(1) Listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.

(2) Nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí, alebo zasielaných poštou, alebo iným spôsobom; výnimkou sú prípady, ktoré ustanoví zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.

Tretí oddiel, POLITICKÉ PRÁVA

Čl. 26

(1) Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

(2) Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoľovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

(3) Cenzúra sa zakazuje.

(4) Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Čl. 27

(1) Petičné právo sa zaručuje. Každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami.

Čl. 28

(1) Právo pokojne sa zhromažďovať sa zaručuje.

Čl. 29

(1) Právo slobodne sa združovať sa zaručuje. Každý má právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach.

Čl. 32

Občania majú právo postaviť sa na odpor proti každému, kto by odstraňoval demokratický poriadok základných ľudských práv a slobôd uvedených v tejto ústave, ak činnosť ústavných orgánov a účinné použitie zákonných prostriedkov sú znemožnené.

(4) Právo na štrajk sa zaručuje. Podmienky ustanoví zákon.

Siedmy oddiel, PRÁVO NA SÚDNU A INÚ PRÁVNÚ OCHRANU

Čl. 46

(1) Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a neutrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

(2) Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Čl. 50

(1) Len súd rozhoduje o vine a treste za trestné činy.

4.2 Ochrana pred diskrimináciou v školskom prostredí

Základný zákon v SR ktorý rieši diskrimináciu je Zákon č. 365/2004 Z.z. Zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon,). V § 2 v základných ustanoveniach definuje dodržiavanie zásad rovnakého zaobchádzania, ktoré spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

V § 2a zákon pomenúva jednotlivé druhy diskriminácie, ktoré vo všeobecnosti nazývame šikana, bossing (šikanovanie zo strany vedúceho pracovníka) mobbing (útoky voči jednotlivcovi alebo skupine zo strany kolegov), staffing (šikanovanie vedúceho zamestnanca podriadenými), kyberšikana (obťažovanie prostredníctvom informačných a komunikačných technológií) a stalking (sledovanie a prenasledovanie jednotlivca). Antidiskriminačný zákon tieto názvy nepoužíva, psychopatologické a sociálno-patologické prejavy delí podľa prejavov a dôsledku.

(1) Diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

(2) Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.

(3) Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active**
citizens fund

(4) *Obťažovanie je také správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastráňujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuctvujúceho alebo urážajúceho prostredia a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti.*

(5) *Sexuálne obťažovanie je verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby a ktoré vytvára zastráňujúce, ponižujúce, zneuctvujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.*

(6) *Pokyn na diskrimináciu je konanie, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby.*

(7) *Nabádanie na diskrimináciu je presvedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.*

Zákaz akejkoľvek diskriminácie a ochranu pred diskrimináciou pre jednotlivých účastníkov vzdelávacieho procesu má oporu aj v školských zákonoch. Dieťaťu a žiakovi sa zabezpečuje právo na ochranu pred diskrimináciou v zákone č. 245/2008 Z.z.

Výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na princípoch *rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie (§ 3 písm. c)*

zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie (§ 3 písm. d)

zákazu poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti³⁾ alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisť⁴⁾ alebo k ďalším formám intolerancie (§ 3 písm. o)

zákazu používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní (§ 3 písm. r)

Dieťa a žiak má právo na
rovnoprávny prístup ku vzdelávaniu (§ 144 ods. (1) písm. a)

úctu k jeho vierovyznaniu, svetonázoru, národnostnej a etnickej príslušnosti (§ 144 ods. (1) písm. g)

úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému, psychickému a sexuálnemu násiliu (§ 144 ods. (1) písm. k)

Ochranu pedagogického a odborného zamestnanca pri výkone pedagogickej činnosti definuje Zákon č. 138/2019 Z.z. ako jeho právo na

a) zabezpečenie podmienok potrebných na výkon pracovnej činnosti, najmä na ochranu pred prejavmi násillia zo strany detí, žiakov, poslucháčov, zákonných zástupcov alebo iných osôb,

Projekt „**Podpora demokratizácie v školách**“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

ktoré majú dieťa zverené do starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, a zo strany ďalších fyzických osôb alebo právnických osôb,

b) ochranu pred sociálno-patologickými prejavmi v správaní vedúcich pedagogických zamestnancov, vedúcich odborných zamestnancov, ďalších zamestnancov, zriaďovateľa, zákonných zástupcov, iných fyzických osôb alebo právnických osôb,

Pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec má v súvislosti s výkonom pracovnej činnosti postavenie chránenej osoby (§ 3 ods. (3) zákona č. 138/2019). Priznanie postavenia chránenej osoby určuje prísnejšie potrestanie páchatela uložením vyššej trestnej sadzby za niektoré trestné činy definované v Zákone č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon, napríklad:

zabitie (§ 147) usmrtenie (§ 149); ublíženie na zdraví (§ 155); obmedzovanie osobnej slobody (§ 183); vydieranie (§ 189); hrubý nátlak (§ 190); nátlak (§ 191); porušovanie domovej slobody (§ 194); ochrana obydlia v súkromí (§ 194a); znásilnenie (§ 199); sexuálne násillie (§ 200); krádež (§ 212); sprenevera (§ 213); podvod (§ 221); úžera (§ 235); všeobecné ohrozenie (§ 284); nebezpečné vyhrážanie (§ 360); nebezpečné prenasledovanie (§ 361); výtržníctvo (§ 364)

4.3 Priestupky proti extrémizmu

Extrémizmus v školskom prostredí patrí k závažným sociálno-patologickým javom. Extrémisticky motivované správanie sa vyznačuje verbálnym, grafickým alebo fyzickým útokom voči jednotlivcovi alebo skupine osôb. Predstavujú rasovú, národnostnú alebo náboženskú intoleranciu. Priestupky proti extrémizmu definuje § 47a Zákona č. 372/1990 Z.z. Zákon o priestupkoch. Priestupku extrémizmu sa dopustí ten, kto

a) použije na verejnosti písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie textov a vyhlásení, zástav, odznakov, hesiel alebo symbolov skupín alebo hnutí a ich programov alebo ideológií, ktoré smerujú k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd

b) použije na verejnosti písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie obhajujúce, podporujúce alebo podnecujúce nenávisť, násillie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo pre ich náboženské vyznanie

c) dopustí sa priestupku proti majetku úmyselným zničením alebo poškodením vecí z dôvodu národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisťi alebo nenávisťi z dôvodu farby pleti, pôvodu rodu alebo z dôvodu náboženského vyznania

d) napriek zákazu podľa osobitného predpisu umiestni na pamätníku, pomníku alebo pamätnej tabuli text, vyobrazenie alebo symbol oslavujúci, propagujúci alebo obhajujúci režim založený na komunistickej, fašistickej alebo nacistickej ideológii alebo jeho predstaviteľa, alebo takéto umiestnenie iniciuje, rozhodne o ňom, umožní ho alebo sa na ňom inak podieľa

4.4 Priestupky proti občianskemu spolunažívaniu

Patologické školské prostredie charakterizuje postupný úpadok morálnych hodnôt. Dôsledkom je zhoršenie pracovnej morálky pedagógov a žiakov, zníženie úrovne výchovno-vzdelávacej práce, a konfliktné vzťahy medzi zainteresovanými účastníkmi. Tie sú často sprevádzané neetickým správaním a konaním, ktoré definuje § 49 Zákona č. 372/1990 Z.z. Zákon o priestupkoch. Priestupku proti občianskemu spolunažívaniu sa dopustí ten, kto

a) inému ublíži na cti tým, že ho urazí alebo vydá na posmech

b) inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví

c) úmyselne uvedie nesprávny alebo neúplný údaj pred štátnym orgánom, pred orgánom obce alebo pred organizáciou za účelom získania neoprávnenej výhod

d) úmyselne naruší občianske spolunažívanie vyhrázaním ujmu na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obvinením z priestupku, schválnosťami alebo iným hrubým správaním

e) sa dopustí konania podľa písmena a) alebo písmena d) na blízkej osobe alebo osobe, ktorá mu bola zverená do starostlivosti alebo výchovy

f) od iného násilím sám alebo za pomoci ďalších osôb vymáha majetkové práva alebo práva z nich vyplývajúce, o ktorých sa domnieva, že mu patria bez vykonateľného rozhodnutia príslušného orgánu

g) napomáha osobnou účasťou násilnému vymáhaniu majetkových práv alebo práv z nich vyplývajúcich, hoci na ich vymáhanie niet vykonateľného rozhodnutia príslušného orgánu

4.5 Ochrana pred diskrimináciou v oblasti pracovnoprávných vzťahov

Antidiskriminačný zákon rieši aj dodržiavanie zásad rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných vzťahov, obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, vo vzdelávaní v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania.

§ 13

(1) Zamestnávateľ je v pracovnoprávných vzťahoch povinný zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

(2) V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania,

Projekt „Podpora demokratizácie v školách“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávnych vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

Za dodržiavanie zásad antidiskriminačného zákona a ochrany pred diskrimináciou, za dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré súvisia s predmetom činnosti školy alebo školského zariadenia, je zodpovedný riaditeľ školy (§ 5 zákona č. 596/2003 Z.z. Zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve).

Zriaďovateľ odvolá riaditeľa, ak postupom upraveným v pracovnom poriadku školy alebo v pracovnom poriadku školského zariadenia bolo preukázané, že riaditeľ porušil právo pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca na ochranu pred sociálno-patologickými prejavmi (§ 3 ods. (7) písm. f) zákona č. 596/2003 Z.z.)

- Pre prípad identifikácie porušenia dobrých mravov v škole alebo v školskom zariadení je potrebné zapracovať do pracovného poriadku postup riešenia sociálno-patologických prejavov a rozpracovať etický kódex podľa potrieb školy alebo školského zariadenia.
- Zamestnanec má právo podať zamestnávateľovi sťažnosť v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania podľa odsekov. Zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky (§ 13 ods. (4) antidiskriminačného zákona)
- Ak sa zamestnanec, domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 13 ods. (5) antidiskriminačného zákona).

Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec si je vedomý toho, že neetické správanie je neprijateľné nielen u neho samého, ale aj u jeho kolegov; také konanie neignoruje, netoleruje a zákonnými prostriedkami podniká aktívne kroky k jeho náprave.

(Etický kódex pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca)